

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل
ARDABIL UNIVERSITY OF MEDICAL SCIENCES

دانشکده پزشکی

برنامه آموزش ضروری رادیولوژی در مقطع کارآموزی

بازنگری: خرداد ۱۴۰۴

فصل اول

طول دوره یک ماه

• ۳ واحد کارآموزی

فصل دوم

مدت زمان مفید آموزش

- ۱۳۰ ساعت (۳ واحد)
- یک ماه
- در حدود ۲۱ روز کاری
- هر روز ۶/۵ ساعت (بجز پنجشنبه ها و ایام تعطیل)

فصل سوم

مدیر مسئول برنامه:

دکتر حسن اناری

فصل چهارم

اعضای هیات علمی آموزشی شاغل در برنامه:

- دکتر حسن اناری
- دکتر سمیه زینی زاده
- دکتر سید احسان سیدحاتمی

اعضای درمانی آموزشی شاغل در برنامه:

- دکتر حمید جعفرزاده

فصل پنجم

پیامدهای مورد انتظار در برنامه آموزشی

الف) در حیطه دانش:

در پایان دوره از فراگیر انتظار می رود بتواند:

- ۱- در خصوص تصویربرداری های رادیولوژیک مهم اندامها و دستگاههای مختلف بدن دانش کافی بدست آورد.
- ۲- پروسیجرهای ساده رادیولوژیک را بشناسد.
- ۳- معرفی انواع روش های رادیولوژی و تکنیک های رادیوگرافی
- ۴- رادیوبیولوژی و حفاظت در برابر اشعه
- ۵- آشنایی با انواع مواد حاجب استفاده شده در رادیولوژی
- ۶- نشانه شناسی رادیولوژیک و اندیکاسیون های کاربرد انواع روشهای رادیولوژیک در بیماری های استخوانی و تراوهای استخوان
- ۷- گرافی طبیعی قفسه صدری (پوزیشن ها، اندیکاسیون عکس ساده، سی تی اسکن و سایر روشهای تصویر برداری قفسه صدری)
- ۸- نشانه شناسی رادیولوژیک و معرفی اجمالی بیماریهای قفسه صدری (مدیاستن، پلور، بیماریهای پارانشیمال، بیماریهای عفونی، تومورال پولمونر)
- ۹- رادیولوژی ساده شکم و اندیکاسیون روشهای تصویربرداری مختلف در بررسی دستگاه گوارش
- ۱۰- معرفی اجمالی بیماریهای دستگاه گوارش و شکم حاد
- ۱۱- معرفی اجمالی بیماریهای دستگاه ادراری تناسلی و اندیکاسیون روشهای تصویربرداری مختلف در بررسی دستگاه
- ۱۲- تصویربرداری اطفال
- ۱۳- آشنایی با اقدامات آماده سازی برای انجام مطالعات تصویربرداری مثل مطالعات با استفاده از مواد حاجب خوراکی و تزریقی، سونوگرافی، CT اسکن و MRI و Nuclear medicine
- ۱۴- آشنایی با عوارض احتمالی اقدامات مختلف تصویربرداری
- ۱۵- آشنایی با انواع مواد حاجب و داروهای رایج استفاده شده در تصویربرداری؛ اندیکاسیون ها و ممنوعیت ها و عوارض مواد حاجب
- ۱۶- آشنایی با مزایا و محدودیت های رادیولوژی در تشخیص و درمان بیماری ها
- ۱۷- آشنایی با آثار سوء پرتوهای یونیزان روی انسان (از جمله بارداری) و روش های حفاظت در مقابل پرتوها

ب) در حیطه مهارت:

- ۱- تصویربرداری های رادیولوژیک مهم در موارد شایع را بر اساس اندیکاسیون های رادیولوژی از نظر ارزش تشخیصی، هزینه ایجاد شده، میزان پرتودهی به بیمار و حیطه مرتبط با فعالیت پزشک عمومی انتخاب بهینه و درخواست نماید.
- ۲- تصویربرداری و علم رادیولوژی را به عنوان روش علمی برای تشخیص و درمان بیمار (به ویژه همراه با مشاوره های قبل و بعد آن) و نه صرفاً به عنوان یک ابزار مهارتی حرفه ای به کار بگیرد.
- ۳- موارد نرمال و گوناگونی های (Variations) طبیعی را در گرافی های مهم شایع تجسم و شناسایی کند بطوری که مانع از اقدامات اضافی تشخیصی- درمانی گردد.
- ۴- یافته های مهم تصویربرداری در موارد اورژانس شایع را بهنگام تشخیص دهد.
- ۵- نکات مهم گزارشات تصویربرداری (متخصصین و بخش رادیولوژی) را با یافته های موجود در کلیشه ها تطبیق دهد.
- ۶- یافته های مهم موجود در کلیشه ها و نکات مرتبط در گزارش رادیولوژی را با یافته های بالینی بیمار انطباق دهد و در مراحل مدیریت مشکل بیمار بر اساس استانداردهای بخش زیر نظر سطوح بالاتر (مطابق ضوابط بخش) مشارکت کند.
- ۷- با مراجعان، بیماران، کارکنان و سایر اعضای تیم سلامت به نحو شایسته ارتباط برقرار کند و ویژگی های رفتار حرفه ای مناسب را در تعاملات خود به نحو مطلوب نشان دهد.

سایر مهارت ها:

الف) تصویربرداری های رادیولوژیک مهم اندامها و دستگاههای مختلف بدن

- ۱- تصویربرداری دستگاه گوارش hollow viscus (شامل: نمای طبیعی بررسی با باریوم، سی تی اسکن طبیعی، معرفی CT Colonography، سونوگرافی، ضایعات شایع و نحوه approach به هر بیماری)
- ۲- تصویربرداری استخوان، مفاصل و نسج نرم (بیماری های شایع و نحوه approach به هر بیماری)
- ۳- تصویربرداری استخوان، مفاصل و نسج نرم (کلیشه ساده، سی تی اسکن، MRI)
- ۴- تصویربرداری بیماری های شایع سر و گردن و نحوه approach به هر بیماری
- ۵- تصویربرداری سیستم ادراری (سونوگرافی نرمال، IVP نرمال، سی تی اسکن نرمال، بیماری های شایع و approach)
- ۶- تصویربرداری پستان (شامل: دستگاه، ماموگرافی نرمال، view های مخصوص، سیستم BIRADS و نحوه approach به هر BIRADS، نقش سونوگرافی در MRI)
- ۷- تصویربرداری زنان و مامایی (شامل: سونوگرافی، CT و MRI نرمال، هیسترو سالپنکوگرافی نرمال، ضایعات شایع و نحوه approach به هر بیماری، اندیکاسیون های درخواست سونوگرافی ترانس واژینال)
- ۸- تصویربرداری مدیاستن و قلب و عروق (شامل CXR، سی تی اسکن، MRI نرمال، بیماری ها و نحوه approach به هر بیماری)
- ۹- تصویربرداری کودکان

ب) مدالیتها ها و انواع تصویربرداری های مهم رادیولوژیک

حداقل های یادگیری در هریک از مدالیتی های رادیولوژی به شرح زیر هستند:

✓ رادیوگرافی ساده - مواردی که باید دیده شود:

• PA: Chest x-ray، لترال، دکوبیتوس

- erect, supine: Abdominal x-ray
- occipitomental, lateral, AP: Skull x-ray
- AP: Spine x-ray و لترال
- Extremities: اندام‌های فوقانی و تحتانی
- ✓ فلوروسکوپی / مطالعات با ماده حاجب - مواردی که باید دیده شود:
  - دستگاه گوارش:
    ۱. Barium Swallow
    ۲. Barium follow Through
    ۳. Barium enema
  - دستگاه ادراری - تناسلی:
    ۱. Intravenous venography
    ۲. Micturating cystourethrogram
- ✓ سونوگرافی - مواردی که باید دیده شود:
  - کبد و مجاری صفراوی
  - پانکراس
  - طحال
  - کلیه و مثانه
  - رحم و تخمدان‌ها
- ✓ سی‌تی‌اسکن - مواردی که باید دیده شوند:
  - قفسه صدری: حداقل ۳ سی‌تی‌اسکن توراکس با اندیکاسیون و دارای پروتکل متفاوت
  - شکم و لگن: حداقل ۳ سی‌تی‌اسکن شکم و لگن با اندیکاسیون و دارای پروتکل متفاوت
  - مغز: حداقل ۳ سی‌تی‌اسکن مغز با تشخیص‌های متفاوت
  - سی‌تی آنژیوگرافی: اندام، مزانتر، قلب

ج) در حیطه نگرش:

- توجه به حفظ نظم و انضباط
- دقت در اندیکاسیون‌های رادیولوژی از نظر میزان پرتودهی بیمار
- شناخت رادیولوژی به عنوان یک علم تشخیصی-درمانی و نه به عنوان یک ابزار مهارتی پزشکان بالینی (به شکل مشاوره‌های قبل و بعد از انجام اقدامات رادیولوژیک و...)
- توجه به کارایی هر روش در تشخیص بیماری‌های مختلف و انتخاب بهترین آنها از لحاظ ارزش تشخیصی و هزینه ایجاد شده

فصل ششم

شاخص های تعیین محتوی ضروری و متدولوژی محتوای ضروری

۱. در اولویت نظام سلامت کشور بودن موضوع تشخیص بیماری
۲. شایع و مهم بودن بیماری و شکایات قابل تشخیص در طب رادیولوژی
۳. تشخیص و پیشگیری بیماری (مورد نیاز جامعه)
۴. تشخیص و پیشگیری بیماری (تاثیر بر سلامت فرد و خانواده)
۵. در راستای نقش دانش اموختگان در نظام سلامت کشور باشد.

فصل هفتم

محتوایی که باید آموزش داده شود

ردیف	موارد
۱	معرفی انواع روش های رادیولوژی
۲	رادیوبیولوژی و حفاظت در برابر اشعه
۳	نشانه شناسی و اندیکاسیون های کاربرد انواع روش های رادیولوژی در ترومای استخوان
۴	نشانه شناسی و اندیکاسیون های کاربرد انواع روش های رادیولوژی در بیماری های استخوان
۵	نشانه شناسی و معرفی اجمالی بیماری های استخوان
۶	گرافی طبیعی قفسه صدری (پوزیشن ها اندیکاسیون عکس ساده Ct Scan و سایر روش ها)
۷	معرفی اجمالی بیماری های قفسه صدری (مدیاستین-پلور-بیماری های پارانشیمال-عفونی-تومورال و پولموناری سیرکولیشن) و نشانه شناسی رادیولوژی این اختلالات
۸	رادیولوژی ساده شکم و اندیکاسیون روش های تصویربرداری مختلف در بررسی دستگاه گوارش
۹	معرفی اجمالی بیماری های دستگاه گوارش و شکم حاد و روش های تصویربرداری در این موارد
۱۰	معرفی اجمالی بیماری های شایع سیستم ادراری-تناسلی اندیکاسیون ها و کاربرد انواع روش های تصویربرداری از سیستم ادراری-تناسلی
۱۱	ماموگرافی و روش های تصویربرداری در بیماری های زنان
۱۲	سی تی اسکن بدن
۱۳	Nuclear Medicine
۱۴	رادیولوژی اطفال ۱ (دستسیستم گوارشی و ادراری)
۱۵	رادیولوژی اطفال ۲ (chest و استخوان)
۱۶	رادیولوژی سر و گردن
۱۷	بررسی رادیولوژیک ضایعات تروماتیک سیستم اعصاب مرکزی
۱۸	کاربرد انواع مواد حاجب در رادیولوژی اصول و اندیکاسیون های آنژیوگرافی
۱۹	اندیکاسیون های MRI
۲۰	رادیولوژی مداخله ای

فصل هشتم

روشهای آموزش دادن و فرا گرفتن:

- ☐ Ambulatory teaching
- ☐ Apprenticeship model
- ☐ Lecture
- ☐ Small group discussion
- ☐ Large group discussion
- ☐ Computer-assisted learning
- ☐ Demonstration

فصل نهم

منابع آموزشی :

Learning Radiology Recognizing the Basics (William Herring MD FACR) - 2020 4th

فصل دهم

روش های ارزشیابی:

- از مجموعه روشهای ارزشیابی تکوینی و نهایی استفاده می شود
- الف) ارزشیابی تکوینی در طول دوره**

- Mini-Clinical Evaluation Exercise (mini-CEX)
- Clinical Encounter Cards (CEC)
- Clinical Work Sampling (CWS)
- Blinded Patient Encounters (BPE)
- Case-Based Discussion (CBD)
- Multi Source Feedback (MSF)

فصل یازدهم

(ب) ارزشیابی نهایی:

- امتحان کتبی تستی
- امتحان شفاهی

فصل دوازدهم

فرایند اطلاع رسانی :

- برنامه در روز اول دوره به تمام دانشجویان توضیح داده شده و بصورت مکتوب در بورد نصب می شود و در سایت دانشکده قابل دسترسی است.

فصل سیزدهم

فرایند اداره و مدیریت برنامه آموزشی:

- در دسترس بودن کوریکولوم برای اعضای هیات علمی و کاراموزان
- برنامه توسط مسئول برنامه مدیریت شده و توسط معاون آموزشی بیمارستان پایش می شود.

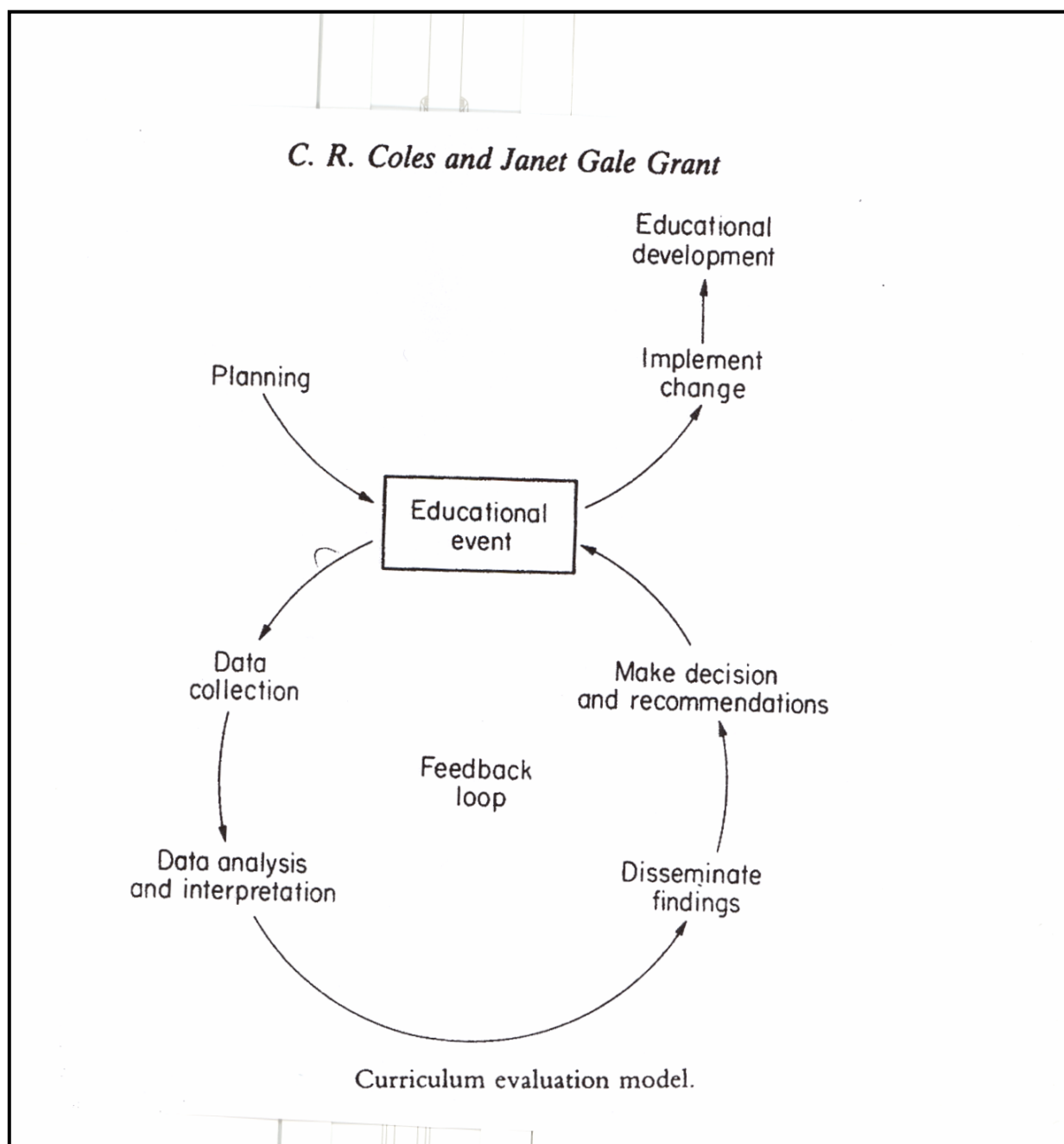
فصل چهاردهم

ارزیابی برنامه آموزشی

- برنامه توسط فرمهای ضمیمه شده به پیوست ارزیابی می شود (ارزشیابی درونی) و نتایج آن با بازخورد مناسب توسط معاون آموزشی بخش مورد استفاده قرار خواهد گرفت. به علاوه مستندات برنامه برای انجام ارزشیابی کیفی توسط EDO و EDC مورد استفاده قرار خواهد گرفت. همچنین به صورت دوره ای هر سال وضعیت اجرای کوریکولوم توسط EDO دانشکده ارزیابی می شود.

فرمهای ضمیمه

فرم شماره ۱: چرخه نحوه ارزیابی برنامه آموزشی

فرم شماره ۲: ارتباط محتوا با بخش

موضوع	موارد	مکان آموزش	زمان آموزش (ساعت)	استاد
۱	معرفی انواع روش‌های رادیولوژی و تکنیک‌های رادیوگرافی	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر اناری
۲	رادیوبیولوژی و حفاظت در برابر اشعه	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر اناری
۳	نشانه شناسی رادیولوژیک و اندیکاسیون‌های کاربرد انواع روشهای رادیولوژیک در بیماری‌های استخوانی و تراومای استخوان	بیمارستان بوعلی	۲	دکتر حسین زاده
۴	نشانه شناسی و اندیکاسیون‌های کاربرد انواع روش‌های رادیولوژی در بیماری‌های استخوان	بیمارستان بوعلی	۲	دکتر حسین زاده
۵	نشانه شناسی و معرفی اجمالی بیماری‌های استخوان	بیمارستان بوعلی	۲	دکتر حسین زاده
۶	گرافی طبیعی قفسه صدری (پوزیشن‌ها اندیکاسیون عکس ساده Ct Scan و سایر روش‌ها)	بیمارستان علوی	۲	دکتر زینی زاده
۷	معرفی اجمالی بیماری‌های قفسه صدری (مدیاستین-پلور-بیماری‌های پارانشیمال-عفونی-تومورال و پولموناری سیرکولیشن) و نشانه شناسی رادیولوژی این اختلالات	بیمارستان علوی	۲	دکتر زینی زاده
۸	رادیولوژی ساده شکم و اندیکاسیون روش‌های تصویربرداری مختلف در بررسی دستگاه گوارش	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر اناری
۹	معرفی اجمالی بیماری‌های دستگاه گوارش و شکم حاد و روش‌های تصویربرداری در این موارد	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر اناری
۱۰	معرفی اجمالی بیماری‌های شایع سیستم ادراری-تناسلی اندیکاسیون‌ها و کاربرد انواع روش‌های تصویربرداری از سیستم ادراری-تناسلی	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر اناری
۱۱	ماموگرافی و روش‌های تصویربرداری در بیماری‌های زنان	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر جعفرزاده
۱۲	سی تی اسکن بدن	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر اناری
۱۳	Nuclear Medicine	-	-	-
۱۴	رادیولوژی اطفال ۱ (دست‌سیستم گوارشی و ادراری)	بیمارستان بوعلی	۲	دکتر حسین زاده
۱۵	رادیولوژی اطفال ۲ (chest و استخوان)	بیمارستان بوعلی	۲	دکتر حسین زاده
۱۶	رادیولوژی سر و گردن	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر سیدحاتمی
۱۷	بررسی رادیولوژیک ضایعات تروماتیک سیستم اعصاب مرکزی	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر سیدحاتمی
۱۸	کاربرد انواع مواد حاجب در رادیولوژی اصول و اندیکاسیون‌های آنژیوگرافی	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر سیدحاتمی
۱۹	اندیکاسیون‌های MRI	بیمارستان علوی	۲	دکتر زینی زاده
۲۰	رادیولوژی مداخله‌ای	بیمارستان امام خمینی	۲	دکتر سیدحاتمی